

De Weg

AFLEVERING 22

Loes WOUTERSON

Alles is betekenisgeving:

'Het voelt alsof ik om een fiets vroeg en ik krijg een skateboard,' verklaart de man die net getrouwd is met een vrouw die hij daarvoor niet kende. De vrouw zit naast hem. Hun familie zit met hen aan tafel. Ze kijken ontdaan. Zijn zus doorbreekt de stilte: 'Kan het ook wat positiever?' Verbaasd kijkt de man naar zijn geschokte tafelenoten. 'Ik vond skateboards altijd leuker dan fietsen', zegt hij. 'Het is een upgrade!'

Een ander voorbeeld:

'Wie wil er nog iets uitproberen?' vraagt de trainer aan de slachtofferhulpverleners. 'Ik vind het altijd lastig als ik iemand bel en dat we rustig in gesprek zijn en dat diegene dan uit het niets heel hard gaat huilen.' Ik luister mee naar deze 'bestelling'. In mijn rol van trainingsacteur zal ik dus straks ineens heel hard moeten huilen om de gevraagde simulatie te creëren. Ik vraag om wat voor situatie het gaat. Een vrouw die bij het van het slot halen van haar fiets plots iemand achter zich had staan die haar lastig viel en aanrandde. Ze deed aangifte en kreeg slachtofferhulp aangeboden.

Ik had als Loes geen behoefte om te huilen.

Ik had een gewone dag, er was thuis niets bijzonders gebeurd en ook tijdens de training was er geen aanleiding om in tranen uit te barsten. We deden de simulatie en ik leverde de huilbui. Levensecht, volgens de deelnemers. 'Hoe doe je dat?', vroegen een paar deelnemers achteraf. Door actief betekenis te geven aan wat 'ik' heb meegemaakt. Ik zorg dat ik het voor me zie en terwijl ik het 'herbeleef' maak ik het zo belangrijk dat het me raakt, en gevoelens van boosheid en machteloosheid me in tranen laten uitbarsten. Als de deelnemer een scheldpartij had 'besteld' in dezelfde situatie, zou ik mijn betekenisgeving zo hebben veranderd dat de woede groter was dan de machteloosheid. In mijn ouderlijk huis gebeurde veel dat ik niet begreep, maar waarvan het wel van levensbelang was om het te doorgronden: wanneer ging het fout? Wanneer ontplofte de bom? Ik voelde aan dat ik er dichtbij

L. Wouterson is WWLA master of action learning en mede-oprichter van de opleiding 'WWLA acteur m/v in het bedrijfsleven'. Website: www.loeswouterson.nl. E-mail: loes@wwla.nl.

In dit onderdeel van de Ontmoeting vertellen begeleidingskundigen over wat hen maakte tot wie ze zijn.

moest zien te komen. Niet er van de buitenkant tegenaan kijken zou me meer begrip geven, maar zo dicht mogelijk de ander naderen. Van projectie naar identificatie.

Ik meldde me bij de toneelscholen in Amsterdam, Maastricht en Arnhem. Na drie afwijzingen gingen de poorten van Arnhem voor me open. De afwijzingen gaf ik niet de interpretatie die anderen eraan gaven: 'Je kan het niet, ga iets anders doen.' Ik hield mezelf voor: 'Ik kan het nog niet, ik ga door tot ik het wel kan.' Als speler leerde ik de weg afleggen van gedrag dat van mij was, naar gedrag dat nog niet van mij was en realiseerde me: dit gaat over leren, want leren is het uitbreiden van je repertoire.

Een acteur bevrijdt zich van de beperking van: 'Zo ben ik niet.' Naar elk gedrag ligt een weg langs oordelen ('Zo wil ik niet zijn', 'Wat gênant') en hindernissen ('Hoe kan ik me ooit zo gedragen?', 'Ik heb dit niet in me') naar een landschap van enorme vrijheid en de keuze in gedragsrepertoire. Met die weg gaan je binnenwereld en wat ik daar van buitenaf van kan zien, gelijk op. Gedrag wordt aangestuurd door gedachten en gevoelens. Door betekenis te geven. De ene betekenisgeving levert een huilbui op, de andere woede. Het ene gevoel levert een omhelzing op, het andere een vechtpartij.

Zodra ik door had dat spelen over het leven zelf gaat, omdat alle instrumenten van een acteur verbonden zijn aan menselijke vermogens, stapte ik vaker het podium af om deze rijkdom beschikbaar te maken in leersituaties. Ik verrijkte me na de toneelschool met twee jaar studie dramatherapie, met een hbo-opleiding bedrijfspsychologie en werkte als acteur naast trainers met vele communicatie- en persoonlijkheidsmodellen, die ik niet alleen hanteerde maar ook 'leefde' door ze te spelen, wandelend door alle partjes van de Roos van Leary, meanderend door de

teamrollen van Belbin. Want voor al deze modellen geldt voor mij hetzelfde als voor gedrag: door me te identificeren en in te leven, doorgrond ik ze en voeg ik ze toe aan mijn repertoire.

In mijn werk als acteur in organisaties, als coach en master of action learning, nodig ik mensen uit 'mijn' instrumenten te ervaren. Ik gebruik de weg van projectie – aankijken tegen waar je naartoe wilt of 'moet', met alle obstakels die je daarbij voor je ziet – naar identificatie. Bij identificatie gaat het om het innemen van de rol; voor een acteur een bekende stap, voor niet-acteurs vaak een obstakel ('Ik ga niet spelen'). Maar ook het aannemen van een rol is een natuurlijk, menselijk gegeven. Zodra je een kind krijgt, heb je de ouderrol. Zodra je in een auto stapt, word je verkeersdeelnemer. En zodra je een winkel binnengaat, ben je klant.

Bij alle rollen horen verwachtingen, van jezelf en van anderen. Hoe beter je de rol leert kennen, hoe authentiek je hem kunt neerzetten. Je bent dan weer 'jezelf' maar wel in een nieuwe rol. In elke stap loop ik mee: van het herkennen dat je huidige repertoire je niet meer past of bevalt, naar het handen en voeten geven aan nieuw repertoire en alles wat je daarin onderweg tegenkomt. Er zijn vele wegen om er te komen. De route blijft: van projectie naar identificatie. En de basis blijft: betekenisgeving. Door actief betekenis te geven aan wat je ziet, meemaakt en waar je naartoe wilt, creëer je nieuwe gedachten. Die nieuwe gedachten brengen nieuwe gevoelens met zich mee en leiden tot nieuw gedrag. Een zee aan mogelijkheden. Mijn credo is dan ook: ontwerp je leven. 